



Csik Veronika

Némán kiabálni

(Villányi G. András *A papagáj meséi* című kötetéről)

Villányi G. András műfordító, Japán-kutató kalandos, és munkával teli éveit követően, a közelmúltban otthonra lelt a Zala megyei Magyarföldön, ezzel is gyarapítva szűkebb pátriánk irodalmi alkotóinak körét. A főként japán költészettel és műfordítással foglalkozó irodalmár számára emellett az elmúlt év két szempontból is meghatározó volt. Tükröződések címmel megjelent válogatáskötete a 12. századi japán költő, Szaigjó szerzetes munkáiból, és 2011. júliusában a 84. ünnepi könyvhéten bemutatásra került *A papagáj meséi* kötete, mely a fiatal korosztályon túl az idősebb olvasókat is megcélozta.

De miért választja a keleti kultúrában és költészetben is jártas költő a mesét első prózakötetének műfajaként? Hisz a mesét a közhiedelem marginálisként kezeli, és csak mint gyermekeknek szánt irodalmi műfaj tartja számon, ugyanakkor sokan elfelejtik, hogy az egyik legősibb műforma, melyet eredendően a felnőtteknek szántak. Csak a 19. század hozott fordulatot, és vált a mese a gyermekirodalom legfontosabb műfajává.

A papagáj meséi Rudi, az afrikai sűrkepapagáj – jákó – történeteit, meséit gyűjti össze. A jákó szerint egy „szerzőpáros” munkája a könyv, melyet gazdája „Kandúr” jegyez le, így a papagáj elbeszéléseibe belekeverednek az ő történetei is. Műfajilag ezek a főként epikus szövegek (egy-egy vers is szerepel a szövegben) az elbeszélés és a mese határán mozognak, de az az ősi tudás és tapasztalat, mely jellemzően a mesék sajátja, a könyv egy-egy szövegében is fellelhető. Rudi – bár jákó ősei Afrikából származnak – Magyarországon, egy állattenyésztő keltetőjében látja meg a napvilágot, és már az állatkereskedésben eltöltött első hónapokban megmutatkozik, hogy milyen erős a madárban az önmaga, és a világ megismerése iránti vágy. A pozitív életszemlélettel bíró jákó azt is képes az előnyére fordítani, hogy a szabadon élő fajtársaival ellentétben – Rudi „rabságban” tölti napjait – az emberekkel való kapcsolata sok olyan ismeretre megtanítja, amelyeket csak a civilizált környezetben sajátíthat el. Emellett arra is rájön, hogy hasonlóan állattársaihoz az emberek is lehetnek sok félek, így más-más célokkal, értékekkel és tulajdonságokkal rendelkeznek. Rudi a testvérével, Túróval való konfliktusa (Rudi jobb lábáról bosszúból leharapja két ujjpercét) eleinte előnyére válik. A kereskedésbe betérő felszínese és számára antipatikus vevőket a „fogyatékoságával” könnyen el tudja riasztani. Később azonban, az eleinte áhított mellőzöttség magányba csap át, mely felerősíti a madárnál az elmélkedésre való hajlamot. Rudi szerencséjére azonban őt is „örökbe fogadják”, így családi körben folytathatja ismerkedését a világgal, melyet az sem zavar meg, hogy közben új családhoz, a történeteit lejegyző Kandúrhoz és feleségéhez kerül. Az emberekkel való együttélés során a jákó sokat tanul, de arra is rájön, hogy szabadon élő társai életét egy biztonságos kalitkából nem tudja megtapasztalni. Így az eperfa árnyékában a szabadon repkedő madarak megfigyelésén

kívül, meditálásra, elmélkedésre is időt fordít. A legelemibb kérdésektől kezdve minden foglalkoztatja, keresi helyét a világban, létezésének értelmét. Ebben segítségére van Varjú doktor (Doctor Corvus), aki mindvégig bölcs tanácsokkal látja el, valamint az álmaiban felbukkanó szellemi vezető, Hermész is. Az ő segítségével álmaiban kontinenseket, idősíkokat repül át, így jut el ősei földjére, Afrika nyugati partjaira, és a történelem előtti időkbe is, ahol még az emberek és állatok harmóniában éltek egymással. Ezt a harmóniát töri meg Ádám és Éva kiűzetése a paradicsomból Hermész tolmácsolásában. Rudi végül megkapja a nagy Kérdésre a választ: „Kérdezni kell meg tanulni. A kérdés a legfontosabb. És a kérdezés módja. A válasz maga a kérdés. Önmaga Hermésze mindenki.”.

Villányi G. András könyvének a kortárs meseirodalomban elfoglalt helyét nehéz lenne kijelölni, hisz műfaját tekintve rövid szövegek sorozata, de világlátása, markánsan megfogalmazott kérdései miatt, semmiképpen sem tekinthetők ezek gyermekmeséknek. A klasszikus értelemben használt meseszerkezeteket az író szabadon értelmezi, és ezzel megtöri a kötet szövegeinek homogenitását. Az elbeszélő személye, az idősíki és ezzel együtt a nézőpont is gyakran változik, de ez következik az alapkoncepcióból is, miszerint a könyv egy „szerzőpáros” munkája. Így Rudi, egyes szám első személyben elmesélt történetei mellett helyet kapnak Kandúr visszaemlékezései, Hermész misztikummal is átszótt meséi, valamint Rudi belső utazásai, álmái. A madárnevelésben eltöltött hónapokról szóló visszaemlékezések a klasszikus fabulákat idézik, a jákó a mesék végén a saját élettapasztalataiból vonja le a konzekvenciát, és fogalmazza meg a tanulságot. Az olyan életbölcsesei, mint a „megfejni a kapufélfát” mindnyájunkat arra tanít, hogy hátrányos helyzetünkből miként lehet előnyt kovácsolni. Az effajta éleslátás a további szövegekben is megmarad, de ott leginkább az ember-állat közti különbségek kerülnek a fókuszba. Hermész meséi valamennyire elkülönülnek Rudi és gazdája történeteitől, az egyes szám harmadik személyű elbeszélések, a klasszikus mesekezdő formulával kezdődnek, de a mitikus történetek végéről hiányzik a mesezáró formula, szerkezetük ezzel nyitottá válik.

Villányi G. András első prózakötetének szövegeit élvezetes olvasmánnyá teszi gördülékeny, de néhol bölcselkedő stílusa. Emellett a szövegekre szinte végig jellemző humor napjaink fogyasztói társadalmára is „némán kiabál” (reflektál), ügyelve arra, hogy mindezt ne erőszakolja rá az olvasóra. Így *A papagáj meséi* a mesékre fogékony ifjaknak és az érett felnőtteknek egyaránt ajánlott olvasmány lehet.

(Fapadoskönyv Kiadó, 2011.)